

PATOLOGIA I TERAPIA

ELIGIUSZ WALKOWIAK, IRENA ALEKSANDROWSKA, ALINA WITYK, IRENA WATYCHOWICZ
Białystok

Występowanie hypodermatozy oraz wyniki jej leczenia w woj. białostockim w 1971 r.

Larwy gzów powodują duże straty gospodarcze. W Polsce według Bakuniaka i wsp. (1) wynoszą rocznie około 600 mln złotych. Straty te wynikają ze spadku mleczności od 10—25%, braku przyrostu na wadze, słabego rozwoju młodych zwierząt.

Największą jednak stratą jest obniżenie wartości skóry, która zostaje podziurawiona w najbardziej wartościowych partiach (okolica, grzbietowa, lędźwiowa, krzyżowa) (3).

Na białostocczyźnie w 1968 r. ekstensywność inwazji gza bydłowego u badanych zwierząt wynosiła średnio 27,1% (2).

W związku z tym wykonano w 1970 r. masowe zwalczanie hypodermatozy bydła na terenie woj. białostockiego przy użyciu preparatu „Neguvon” (0, 0-dwumetylo-1-hydroksy-2,2,2-tróchloroetylofosfonian).

Celem naszych badań było sprawdzenie efektów przeprowadzonej akcji przy użyciu tego preparatu.

Materiał i metody

Materiał do badań stanowiło bydło pochodzące z terenu woj. białostockiego dostarczone do uboju w Zakładach Mięsnych w Białymstoku. Ogółem zbadano klinicznie i po uboju 14 124 zwierzęta. W tym było 4 528 szt. bydła dorosłego i 9 596 szt. bydła młodego. Miejsce pochodzenia zwierząt ustalono na podstawie kolczyka i świadectwa miejsca pochodzenia. Po uboju bydła ze stwierdzoną klinicznie hypodermatozą przeprowadzono dokładną obserwację larw gza znajdujących się pod skórą.

Wyniki i omówienie

U przebadanych 14 124 szt. bydła rzeźnego ekstensywność inwazji gza wynosiła średnio 7,28%.

W grupie bydła dorosłego na 4 528 szt. dotkniętych gzem było 229 szt. (5,05%). U 9 596 szt. bydła młodego larwy gza wystąpiły u 801 szt. (8,36%).

Na obszarze 18 powiatów woj. białostockiego ekstensywność inwazji gza kształtuje się różnie od 2,54% (pow. Sejny) do 11,18% (pow. Dąbrowa Białostocka). Występowanie hypodermatozy w poszczególnych powiatach woj. białostockiego przedstawia tab. 1.

Po uboju zwierząt u 7,28% z klinicznie stwierdzoną hypodermatozą przeprowadzono dokładne oględziny larw gza występujących pod skórą, które wykazały, że u 1,66% zwierząt larwy były żywe, kształtu podłużnie-owalnego,

brunatne. Natomiast u 5,62% larwy były martwe, czarne, częściowo rozpadłe.

Dokładne oględziny larw gza pozwoliły ustalić, że dalszy cykl rozwojowy pasożyta mógł nastąpić tylko u 1,66% zwierząt a nie u 7,28% jak to wynikało z badania klinicznego.

Przeprowadzone obserwacje w 1968 r. nad występowaniem gza bydłowego na terenie woj. białostockiego wykazały, że bydło dotknięte było hypodermatozą w 27,1%.

Tab. 1. Występowanie gza bydłowego na białostocczyźnie w 1971 r.

Lp	Nazwa powiatu	Zbadano zwierząt	Stwierdzono larwy gza pod skórą u sztuk	Ekstensywność inwazji %
1	Augustów	387	26	6,71
2	Białystok	1895	136	7,17
3	Bielsk Podlaski	1447	155	10,71
4	Dąbrowa Białostocka	252	17	11,18
5	Ełk	314	20	6,36
6	Grajewo	216	7	3,27
7	Hajnówka	652	65	9,98
8	Kolno	379	15	3,99
9	Lapy	575	54	9,39
10	Lomża	1629	105	6,50
11	Monki	1172	78	6,66
12	Olecko	272	10	3,67
13	Siemiatycze	822	55	6,68
14	Suwałki	558	23	4,12
15	Sejny	708	18	2,54
16	Sokołka	1043	101	9,68
17	Wys Maz	1235	113	9,23
18	Zambrów	666	32	4,80
Razem		14124	1030	7,28

Po przeprowadzeniu powszechnej akcji zwalczania hypodermatozy w 1970 r. ekstensywność inwazji gza bydłowego w 1971 r. w porównaniu z rokiem 1968 spadła o 19,82% i wynosi 7,28%. Spadek ekstensywności inwazji gza bydłowego z 27,1% do 7,28% po zastosowaniu „Neguvonu” świadczy o skuteczności tego preparatu.

Wnioski

1. Na podstawie przeprowadzonych badań stwierdzono, że średnia ekstensywność inwazji gza bydłowego na terenie województwa białostockiego wynosi 7,28%.

2. Spadek ekstensywności inwazji gza bydłowego o 19,28% w stosunku do 1968 r. oraz stwierdzenie dużej ilości obumarłych larw pod skórą przemawia za skutecznością przeprowadzonej akcji przy użyciu preparatu „Neguvon”.

Piśmiennictwo

1. Bakuniak E., Chruścińska K., Siedziński B.: Wiad. Parazytol. 13, 475, 1967.
2. Gorczyński M., Aleksandrowska I., Walkowiak E., Niewiński M.: Medycyna Wet. 25, 86, 1969.
3. Hutyla F., Marek J., Manninger P., Mócsy J.: Szczegółowa patologia i terapia chorób zwierząt. PWRiL, Warszawa, 1962.

Adres autora: dr Eligiusz Walkowiak, Białystok, ul. Pozoma 2.

Вальковьяк Э., Александровска И., Витык А., Ватыхович И. — Гиподерматоз и результаты борьбы с ним в Белостоцком воеводстве в 1970 г.

В 1970 г. на всей территории Белостоцкого воеводства была проведена массовая акция борьбы с гиподерматозом крупного рогатого скота при помощи препарата „Neguvon”. Для определения эффективности акции исследовали на присутствие личинок овода клинически и после убоя — 14 124 штук крупного рогатого скота, в том числе 4 528 взрослого и 9 596 молодого.

Установили, что экстенсивность инвазии овода у взрослого крупного рогатого скота равнялась — 5,05%, а у молодого — 8,36%. Экстенсивность инвазии в 18 уездах составляла в среднем — 7,28% и колебалась в пределах от 2,54% до 11,18%. После убоя у 7,28% крупного рогатого скота тронутого гиподерматозом провели исследование находившихся под кожей личинок. В результате осмотра установили что у 1,66% штук крупного рогатого скота

остались живыми а у остальных животных т.е. у 5,62% — мертвыми. Автор приходит к выводу, что понижение экстенсивности овода на 19,82% по сравнению с 1968 г. указывает что проведенная при помощи препарата Neguvon акция оказалась эффективной.

Walkowiak E., Aleksandrowska I., Wityk A., Watychowicz I. — Occurrence of hypodermatosis in the Białystok province in 1970.

In 1970 in the Białystok province there was carried out the action of the control of hypodermatosis in cattle by the use of „Neguvon”. The purpose of the examination was to verify the action of the drug on the parasite. There were examined 14124 animals (clinically and post mortem) on the presence of larvae of *Hypoderma bovis*. The extensiveness of invasion was 5.05% in adult cattle, and 8.36% in young cattle. Post mortem in 7.28% of the infected cattle there were done some examinations on the presence of the larvae under the skin. It was noticed that in 1.66% of the cattle the parasite was alive, instead in 5.62% of the animals the parasites were dead. A decrease of the extensiveness of invasion of *H. bovis* at 19.82% in comparison to 1968 indicate that the action of the control of the disease by means of „Neguvon” was effective.

ZDZISŁAW TOMCZYK
Brzesko

Amidostomatoza gęsi i jej zwalczanie

Pospolite na terenie całego kraju pasożytnicze schorzenie żołądka gęsi wywołane przez nicienia *Amidostomum anseris*, powodując liczne wypadki padnięć, słabe przyrosty żywej wagi, obniżając niesność i przyrosty pierza, wpływa ujemnie na rentowność i efekty ekonomiczne hodowli. Szczególnie narażone na nie są fermy wielkostadne, gdzie zgrupowanie dużej ilości gęsi na ograniczonej przestrzeni stwarza dogodne warunki ekspansji różnych schorzeń bakteryjnych i pasożytniczych. Podobny stan był obserwowany w Zakładach tuczu (1), w mniejszym stopniu narażone na inwazję tego pasożyta są drobne hodowle indywidualne. Problem ten interesował wielu badaczy w kraju, o czym świadczą publikacje w periodykach i fachowych pismach (1, 4, 5); również temu zagadnieniu poświęcają wiele miejsca autorzy zagraniczni (2, 5, 9).

Celem niniejszej pracy było porównanie wyników zwalczania tego schorzenia w warunkach terenowych z doniesieniami innych autorów (1), jak również wytypowanie skutecznego leku i odpowiednich zabiegów profilaktycznych zmierzających do niszczenia pasożytów tak w organizmie żywiciela, jak i w środowisku zewnętrznym.

Materiał i metody

W jesieni 1969 roku, oraz w 1970 roku na ogólną ilość 2030 szt. gęsi stwierdzono 279 padnięć, których przyczyną była amidostomatoza żołądka. Wśród padłych gęsi przeważały osobniki młode, a ilość ich stanowiła 91% ogólnej ilości padłych sztuk. Jako mate-

riał do badań posłużyło stado gęsi rasy zatorskiej liczące w sumie 1786 sztuk, pochodzące z fermy doświadczalnej „O” w powiecie bocheńskim.

Materiał ten podzielono na dwie grupy, to jest na stado z objawami klinicznymi, oraz na grupę z bezobjawową formą zakażenia (forma subkliniczna). Należały tu przeważnie sztuki starsze, a leczenie ich traktowano jako leczenie profilaktyczne. Odrobaczenie przeprowadzono w okresie wspomnianych dwóch lat dostępnymi lekami, mianowicie czterochlorkiem węgla, adipinianem piperazyny, oraz Nilvermem, porównując efektywność leczenia na podstawie ilości dalszych wypadków padnięć. Badania koprolologiczne przeprowadzone w następnych okresach potwierdziły skuteczność leczenia.

Jako pierwszy środek zastosowano indywidualnie gęsiom czterochlorek węgla w formie kapsulek, względnie identyczną dawkę leku z dodatkiem 8 ml oleju parafinowego (3). Zabieg wykonano na czczo za pomocą sondy podając po dwóch godzinach sole czyszczące w wodzie pitnej. W jesieni 1970 roku nastąpił nawrót schorzenia, co świadczyło o istnieniu nosicieli i siewców. W okresie tym zastosowano leczniczo doustnie adipinian piperazyny w dawce 1 g/szt. podając lek zbiorowo w wodzie pitnej 35 izolowanym gęsiom.

Wszystkie wykazywały klinicznie daleko posunięte zmiany chorobowe. Były to sztuki młode pochodzące z ówczesnych legów. Jak wynika z tab. 1, lek ten stosowany przy zwalczaniu innych schorzeń pasożytniczych, w naszym wypadku okazał się nieskuteczny. Przy sekcjonowaniu padłych sztuk stwierdzono silną inwazję pasożytniczą żołądka, która była przyczyną wyniszczenia ustroju i padnięcia. Dobre wyniki odrobaczania uzyskano po zastosowaniu Nilvermu. Produktowany na licencji angielskiej jest 3% roztworem chlorowodoru tetramisolu. Jego skuteczność była sprawdzana przy zwalczaniu inwazji pasożytniczych przeważnie u przeżuwaczy przez wielu autorów zagranicznych i krajowych (1, 2, 5—11).